

(adj. poss.) postavljajo najraje pred samostavnik, priti to, da se tudi rodivnik, v ktere ga lahko preskoči svojni pridevnik, deva pred-enj. In zato se mi pozdeva, da gre ta besedni red utesniti (omejiti) na tisti krog, v katerem imajo svojni pridevniki domovinsko pravico.

Treba je pa še imeti pred očmi razloček med prvim in drugimi padeži. Če je dobro rečeno, na pr.: Prišel je našega soseda sin; rekel je mojega brata hlapec; to je moje sestre suknja; ne bode se več dobro podalo, če hočem povedati kaj takega: Nisem videl našega soseda sina; slišal sem od mojega brata hlapca; to je ostanek od moje sestre suknje. Ni treba razlagati na široko, v čem je tu neprilika, vsak jo mahom čuti. Po vsakem mislim jaz, da se rodivniki morajo postavljati prvič za takimi samostavniki, kateri rečem telesno veličino omejujejo, kolikost in množino odmerjajo, na pr. kraj morja; na dnu morja; konec vasi; število ljudi (pomisli tu sploh na števnik), voz sená itd.; drugič za glagolniki (subst. verbal.), zlasti tistimi, pri katerih se četrti padež, ki ga hoče glagol imeti, spreminja v drugi padež, na pr. zidanje hiše; stvarjenje svetá, pisanje zgodovine. Tudi bode bolje držati se tega reda, ki ga priporoča slovanska večina, pri rodivniku osebka in predmeta, o katerem uči Janežičeva slovnica (II. J.) v §§. 382 in 383. — Pa končajmo to; jaz se zadovoljavam z dokazom, da bi takova pisava Jugoslovanov ne primaknila ene k drugim, temuč še razmaknila jih.

In ker nam je bližati se drugim zlasti južnim najmanj pokvarjenim bratom, bodi mi dopuščeno ponoviti še enkrat, kar sem že svetoval v „Novicah“ in kar svetuje tudi g. Žepič, naj bi, to je, pisatelji (zlasti Matice slovenske) ostali pri dozdanji pisavi: ga, jih, namesti: je, je.

Ta novina (ali starina) po moji sodbi ne velja nič: 1. ker je do malega vsem Slovencem (vsaj po veliki večini) neznana; 2. ker je popolnoma neznana tudi drugim Slovanom,* zlasti pa Srbo-Hrvatom, Rusom in Bolgarjem; 3. ker ne loči ednine od množine; 4. ker ušesa žali tem bolj v slovenščini, ki za minuli čas ima edini: je bil, je delal, niti more, kakor Čeh ali Rus, izpustiti pomožni glagol je.

Na dokaz blagolasja in priležnosti naj navedem nekaj primerov.

Kaj dela dete z jabelkom? Je je (t. j. je ga). Čemu hlapcu pivo? Pije je (hoče reči: pije ga). Kam je sestra dela mleko? Izpila je je (nam. ga je). Kje so ovce? Ovčar je je izgubil (nam. jih je). Kje so teleta? (Po Janežiči) Dekla je je zagnala na vrt, (po Levstiku, ker tako hoče staroslovenščina), dekla ja je zagnala.

Če mi poreče kdo: Ali tako je vendar prav! to ga vprašam: kaj je prav? Mar ni prav, kar ustreza blagolasju popolnoma odgovarja namenu vsakega ljudskega govora? niso li vsakovrstni oziri ali da tako rečem, kompromisi navadni tudi pri olikanih jeziki? Komu ustrezete s tako slovniško posebnostjo? Kaj vam pomore, če ga tudi dobote, to slavno izpričevalo, da se zdanja slovenščina lepo ujema z nekdanjo, če ujema se mora odstopati od narodnega in od jezika živečih soplemenikov? Ogibajmo se vsakega partikularizma!

*) Čehi res pišejo je, je, vendar v ednini za es v četrtem padeži govore: ho; Poljaki pa pišejo samo v množini pri neživih stvaréh: je, sicer pa: go, ich; vendar pa kakofonije v teh dveh narečjih ni morebiti, ker izpuščajo pri deležniku pomožni glagol: je. Pis.

Čast poštenim siromakom!

Kdor s'romake zaničuje,
Naj ta pesem ga učí,
Potem naj se povzdiguje,
Ako ima kaj močí.
Čast poštenim siromakom,
Ki sramote ne zgubé,
Čast poštenim siromakom,
Ki od žuljev rok živé!

Ko bi žido vsi nosili,
Kdo pa suknje bukove?
Žlahne robe si vošili,
Kam bi djali pa grobe?
Čast poštenim siromakom,
Ki za blišom ne drvé,
Čast poštenim siromakom,
Ki od žuljev rok živé!

Ko bi vsak si hišo stavil,
Kje bi vzelo se kamnje?
Eden družega bi davil
Za selišče in mejé.
Čast poštenim siromakom,
Ki po tujem krog čipé,
Čast poštenim siromakom,
Ki od žuljev rok živé!

Kdo bi ležal še na slami,
Ko bi vsak bil perja kos?
Kje bi vzeli se purani
Piške, race, tolsta gos?
Čast poštenim siromakom
Ki na slami lahko spé,
Čast poštenim siromakom,
Ki od žuljev rok živé!

Ko bi vse šampanca pilo,
Dragi vi nogradniki,
Vam bi slabo se godilo,
Vi b'li kmalu revčeki!
Čast poštenim siromakom,
Ki pijejo kar dobé,
Čast poštenim siromakom,
Ki od žuljev rok živé!

V. Kurnik, stolar v Ljubljani.

Ko bi vsi se truda bali,
Kdo obdelal bi zemljo?
Kje ženjice bi jemali
Ko bi vse vse žlahno b'lo?
Čast poštenim siromakom,
Ki se truda ne bojé,
Čast poštenim siromakom,
Ki od žuljev rok živé!

Ko bi vsi se odkupili,
Kdo bi bil potem vojak?
Fante bi iz trte vili
Revež je zato prvak!
Čast poštenim korenjakom,
Ki za trone krvavé,
Čast poštenim siromakom,
Ki od žuljev rok živé!

Ko bi vsi učeni bili,
Kje bi bila priprostost?
Modri modre bi učili
In zagrizla se modrost!
Čast poštenim siromakom,
Ki v modrosti ne slavé
Čast poštenim siromakom,
Ki od žuljev rok živé!

Ko bi dečve sploh imele
Dote po več tavžentov,
Joj, kako bi se prevzele
Kdo bil mož 'zmed revežev?
Čast poštenim siromakom,
Ki so ubožne jim ljubé,
Čast poštenim siromakom,
Ki od žuljev rok živé!

Zabavno berilo.

Deklica bolj zvita nego car.

Pripovedka.

Živel je svoje dni ubožen mož v borni kočici od miloščine radodarnih ljudi. Imel je pak lepo hčerko jako prebrisane glavice; ona je učila malo pa malo svojega očeta tako brihtno govoriti, da se je čudil celó car, ko ga pride ubog mož nekega dne miloščine prosit, ter ga vprašal, kje da se je učil tako modrijanstvo? „Nikjer drugej ne, kakor pri svoji hčerki“ — odgovori prosti ubožec.

Radovedni car se hoče sam prepričati tega. Ukaže tedaj svojemu strežaju, naj odšteje kmetiču 30 jajec, pa mu velí, naj njegova hčerka iz njih izredí 30 piščet. Ako ne stori, kar zahteva car, gorjé mu in hčeri njegovi! Starček prične milo jokati se, kajti zapazil je brž, da jajca so kuhana. Prišedši na dom pové svoji hčeri s težkim srcem carovo povelje. Ona pa mu reče, naj gré le spat brez skrbi, kajti vse se bode dobro končalo.

Ko je oče spal, vzame hčerka lonec, nasuje ga z bobom in naliže z vodo ter pristavi k ognji. Drugi dan pa dá očetu kuhani bob rekši mu, naj gré brž na polje, mimo ktere ga ima danes car na lov iti. Kedar bode car blizo poljá, naj prične bob saditi glasno klicaje: „Bog daj srečo in svoj blagoslov, da bi moj kuhani bob dobro rastel in rodil stoteren sad.“ In ako bi car

poprašal, kako je to mogoče, da bi kuhan bob rastle in sad rodil, naj mu reče, ravno tako lahko, kakor se piščeta izvalijo iz kuhanih jajec.

Mož stori, kakor mu zviata hčerka veleva. Vzame motiko pa gré na polje blizo ceste. Videč cara mimo iti, začne brzo bob saditi, glasno klicaje: „Bog daj srečo in svoj blagoslov, da bi moj kuhani bob rastle dobro in rodil stoteren sad.“ — Car čuvši te besede, postane in vpraša: kako je to mogoče, da bi kuhan bob rastle? Kmetič mu pa odgovori: „Milostljivi car! ravno tako, kakor da se iz kuhanih jajec izvalijo piščeta.“

Car brž ugane, kdo si je to zvičajo izmislil, da bi pa zvito deklico še dalje skušal, zapové, naj se dá možu prav majhen snopič lanú s poveljem, da ga nese svoji hčeri in jej reče: „Ta lan pošlje ti car, da mu narediš iz njega toliko platna, kolikor ga potrebuje za obleko svojih vojakov; ako ne storiš, kar zahteva, izgubila bodeš glavo!“

Moža je zeló skrbelo to povelje. Klavern gré z lanom pod pazduho na svoj dom. Ko je pa hčeri povedal, kaj se je zgodilo, zopet ga ona tolaži velé mu, naj gré le mirno počivat, kajti v tem carovem povelji ni nič hudega.

Drugi dan dá deklica očetu majhen košček lesá rekoč: „nesite ta les k našemu caru in recite mu, da ga ponižno prosim, naj mi dá narediti iz njega kolvrat in statve; storila bom potem tudi jaz, kar mi je ukazal.“

Tudi to stori stari oče. Ko pa pride z omenjenim poročilom do cara, se ta še bolj čudi zviti kmetiški deklici. — Da bi jo še dalje skušal, podeli car kmetu svoj najlepši kozarec rekoč: „Ta kozarec daj svoji hčeri in jej reci, da mora ž njim morje do zadnje kapljice izprazniti. Ako ne stori, kakor ukažem, gorjé tebi in tvoji hčeri!“

Sedaj je bil kmetič še bolj otožen, kot prvekrati. Domu prišedši pripoveduje s solznimi očmi, kaj mu je car ukazal. Hčerka pa vesela tolaži očeta rekoč: ne belite si glave zarad tega; idite le mirno počivat in pustite to skrb meni.

Drugo jutro dá hčerka svojemu očetu funt prediva in nekoliko smole velé mu: „Idite k caru in recite mu, da mu svetujem, naj zamaši s tem studence in izvire rek, kar jih je po vsem svetu, in rada bom potem storila, kar mi ukazuje.“

Oče stori zopet, kakor mu je hčerka velevala. Ko car začuje, kar mu je priprosta deklica naročila, reče kmetu: „Vaša deklica je veliko bolj modra in zviata nego jaz sam; pripeljite jo k meni, da jo vidim.“

Deklica pride pred cara; on jo nagovori: „Draga moja, povej mi, kaj se na svetu najdalje sliši?“ — Deklica se začudi in pravi: „Kako to, da vaša carska svitlost tega ne vé? Grom in pa laž!“

Odgovor se je caru tako dopadel, da vpraša deklico, ako ne bi hotela biti njegova soproga (žena)?

Deklica pade na kolena rekoč: „Vaša milost zapoveduje, in jaz moram ubogati. Samo eno prošnjo imam do Vašega Veličanstva in ta je, da mi daste lastnoročno pisanje, v katerem me zagotovite, da si, ako bi se kedaj pripetilo, da ne bi smela več pri Vas bivati, smem iz Vaše carske palače vzeti, kar mi je najljubše na svetu.“

Car jej naredi zaželeno pismo, in priprosta kmetiška deklica bila je njegova soproga.

Veliko let živela sta v pristrčni ljubezni in zadovoljnosti. Prišla pa je dôba, da caru ženka njegova ni več dopadala. Nekega dne jej celó reče: „Ne trpim te dalje pri sebi; idi, kamor ti je drago!“ — A ona mu

odgovori: „Ubogala bodem, kar mi velevaš, samo to te prosim, da mi dovoliš, da ostanem še do jutra pri tebi.“

Car dovoli. Na večer pa naliže ona najlepši carov kozarec z vinom, kteremu je skrivaje prilila sok nekega zelišča. To pijačo ponudi caru rekoč: „Pij, dragi moj, še enkrat iz rok svoje sopruge in potem — z Bogom! Jutri zarano grem iz tvoje palače, a zagotavljam te, da bodem veliko srečnejša, nego sem bila na dan najine zaročbe.“

Komaj car izprazni napolnjeni kozarec, postale mu so oči težke, nasloni se na mizo in trdo zaspí. Med spanjem ga prime carica in ga nese na voz, ki je stal že pripravljen pred carskim dvorom. Konji zdrčijo in carica odpelje se s carom do neke lepo izdelane utice, ki je bila že davno popred v ta namen pripravljena.

Car prebudivši se vpraša srdito, kako da je prišel na ta kraj? „Jaz sem te sabo vzela“ — odgovori mu carica smehljaje. — „In zakaj si to storila? ali ti nisem ukazal, da se mi pobereš izpred oči“ — zagodrnja srdito car. — Na to mu pa ona podá pismo, ki ga je car sam pred zaročbo pisal in mu reče: „Res je, kar si ravno rekel; al to pismo, ki ga je pisala tvoja lastna roka, daje mi pravico, da si vzamem iz tvoje carske palače, kar je meni najljubše na svetu. Storila sem, kakor mi pravica veleva in vzela sem — tebe; kajti Ti si mi najljubši na svetu!“

Car te besede začuvši prisega pri živem Bogu, da se nikdar več ne loči od žene, ki mu je tako iz srca udana in pa tako modra. Objame jo ter se podá ž njo zopet nazaj v svojo carsko palačo in živela sta odslej še veliko let skupaj srečna in zadovoljna, dokler ju ni požela smrt, kakor ženjica dva pšenična klasova, obadva naenkrat.

Ivan Tomšić.

Dopisi.

V Londonu 30. dec. — Prošlo leto bilo je polno dogodkov, a novo nastopi z nasledki njihovimi, kteri bodo še menda večega pomena. „Reform Bill“ se je dognala; bilo je mnogo političnih in drugih demonstracij, mnogo smrtnih kazni, in jetnišnice so se zeló polnile. Fenianski punt od dne do dne huji prihaja, in ta dela zdaj res največi strah po vsi Britaniji, ki dolgo ni nič o kakí prekucii znala. Mislila je vlada strah s strahom pregnati, in zato je v Manchestru 3 Feniance, izmed kterih je bojda eden nekega policaja vstrelil, dala obesiti; a s tem je v ogenj le še olja vlila; Fenianci in v obče vsi celtiški Irčani so se še bolj zagrizli; bile so zato povsodi demonstracije in pogrebške procesije za „umorjene domoljube“ v Manchestru, in iz tega izvira tudi zadnja strašna dogodba v Londonu, da je razkačena fenianska stranka vsula in zažgala pod obzidjem londonske jetnišnice smodnika v ta namen, da bi dva jetnika Fenianca iz ječe rešila, s tem pa se je še več družih hiš porušilo, mnogo ljudi pobilo ali hudo poškodovalo. Ta dogodba je silen srd do Feniancev izbudila in sovrašstvo se žari na obeh straneh več: bolj ko se Angleži srdijo, bolj si Celti prizadevajo jih še huje dražiti. Ker se je na Irskem postava „Habeas Corpus“*) odstranila in tako revolucija potlačila, preselili so se ustajniki na Angležko, da tukaj tem lože ogenj podpihavajo. Zato, ker je tukaj zdaj res silen strah pred Fenianci, se govori, da bo tudi na Angležkem začasno postava „Habeas Corpus“ prenehala; al do tega menda vendar ne pride. — Ravno pred božičem bila je

*) „Habeas corpus“ je postava na Angleškem, ki varuje prostost vsake osebe na Angleškem tako, da vlada ne sme nobene Angleža zapreti, ako zapora ne vpravičuje postava.